Dr. Oana-Mădălina Popescu

S-au dovedit hoții care au omorât pă starița de la Surpate.* Completări la istoria unei crime (II)

Ei au început să o înjure, că nu vor nimic, ci pă Sfinția Sa vor s-o omoare[1]

Așa cum aminteam într-un articol precedent[2], câteva documente păstrate la Arhivele Naționale Istorice Centrale ne-au oferit importante informații despre tâlhărirea Schitului Surpatele din județul Vâlcea, de o bandă de răufăcători, care a bătut mai multe maici și pe stareța Elisabeta, care a murit, în urma loviturilor primite. Dosarul[3] pe care l-am prezentat cu acel prilej conținea acte din lunile septembrie-decembrie 1839, adică din perioada imediat următoare tragicului eveniment (petrecut la 10 septembrie 1839) și până la sfârșitul acelui an, când tâlharii fuseseră deja identificați, prinși, anchetați și trimiși de către Tribunalul din Vâlcea la Înaltul Divan Criminalicesc din Craiova, pentru a-și primi pedeapsa. Soarta vinovaților nu am putut-o afla din dosarul de la București, care se termina în decembrie 1839.

Noi și valoroase date despre acest caz, precum și sentința primită de răufăcători, am aflat din cercetarea altor fonduri arhivistice, de la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vâlcea și, pe baza lor, am putut completa tabloul desfășurării evenimentelor, a cercetărilor făcute de diferite instanțe și a hotărârilor luate pentru pedepsirea vinovaților. Prin urmare, în acest articol prezentăm și editățm o parte din documentele din fondurile Tribunalului Vâlcea și a Prefecturii Vâlcea (scrise în limba română, dar cu caractere chirilice specifice perioadei), unde am găsit totodată și o copie a Divanului din Craiova, cu decizia instanței, pronunțată în 27 februarie 1840[4]. În acest context, amintim că Judecătoria de primă instanță nu avea competențe de a da sentințe în materie penală, căci, așa cum citim în ar-

*Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Bunuri mici, 10/1839, f. 10 r.

1 Direcția Județeană a Arhivelor Naționale (DJAN) Vâlcea, Prefectura Vâlcea, Prefectura Vâlcea, 28/1839, f. 7 v.

2 Oana-Mădălina Popescu, *S-au dovedit hoții care au omorât pă starița de la Surpate. Completări la istoria unei crime (I)*, în *Martyria*, 2/2018, pp. 78-90.

3 Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Bunuri mici, 10/1839.

4 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, ff. 160 r-165 v.

ticolul 1 din Proiectul pentru căderea Judecătoriilor și a Divanurilor în pricini criminalicești și corecționale, din 1832: „În pricini criminalicești, Judecătorii de întâia cercetare nu vor putea da niciun fel de hotărâre, dar se vor mărgini a face numai cuviincioasele iscodiri și practicale, spre a descoperi ființa bine și pă cel adevărat vinovat, apoi vor îndrepta acele pricini la secțiile criminalicești, care singure au cădere de a le judeca și a da hotărâre[5]. Iar în articolul 3 se precizează: Judecătoriile de întâia cercetare nu vor putea să se amestece supt niciun fel de cuvânt în judecarea pricinilor criminalicești"[6].

Potrivit Regulamentelor Organice, în vigoare la acea data, *Divanurile judecătorești sunt în Valahia mai mari Judecătorii, care judecă apelațiile împotriva hotărârilor Judecătoriilor din întâia cercetare. Divanurile vor fi două la număr, dintre care unul se va afla în București și celălalt în Craiova*[7], primul având competență în 13 județe, iar cel de-al doilea în cele 5 județe de dincolo de Olt. Tribunalele aveau două secții: politicească (civilă) și criminalicească (penală).

Prin urmare, de la Râmnic, cercetarea s-a trimis la Craiova, unde au fost judecați împreună 16 tâlhari, căci au lucrat în bandă, o parte din ei jefuind nu doar schitul, ci și alte persoane, toți primind sentința în aceeași zi. Însă, așa cum vom vedea, decizia Divanului va fi schimbată, prin intervenția domnului Țării Românești, Alexandru Dimitrie Ghica. Vinovații erau din sate apropiate, toate din județul Vâlcea: Serbănești (sat în comuna Păușești), Păușești (sat în comuna Păușești, Vâlcea), Cernele (sat în comuna Păușești), Pietrarii de Jos (sat în județul Vâlcea), Bujoreni și Olteni (sate în comuna Bujoreni, Vâlcea), iar schitul Surpatele este amplasat pe Valea Otăsăului, comuna Frânceşti, județul Vâlcea.

Detalii în legătură cu tâlhărirea schitului ne sunt furnizate de un tacrir[8] al maicilor de la Surpatele, datat 11 septembrie 1839, așadar, a doua zi după incident. Actul conținea mărturiile a 9 maici și mărturia unei fetițe, fiind extrem de valoros, deoarece între ele o regăsim și pe cea a răposatei stareţe Elisabeta, care a murit la câteva zile după atac, anume la 15 septembrie. Maicile care au depus mărturie sunt: stareța Elisabeta, Macsimila, Macnisia, Epifania, Iulita, Cleopatra, Singlitichia, Eufrosina și Evghenia, iar fetița se numea Anica, ele fiind fie victime, fie martori oculari ai agresiunii din acea noapte.

5 Proiectul pentru căderea Judecătoriilor și a Divanurilor în pricini criminalicești și corecționale, în „Buletin. Gazetă oficială", nr. 3 din 22 decembrie 1832.

6 Proiectul pentru căderea Judecătoriilor și a Divanurilor în pricini criminalicești și corecționale, în „Buletin. Gazetă oficială", nr. 3 din 22 decembrie 1832.

7 *Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei*, ed. Paul Negulescu, George Alexianu, București, Întreprinderile Eminescu, 1944, p. 114, art. 267 și 268.

8 *Tacrir* – raport, memoriu, expunere. Augustin Scriban, *Dicționarul limbii românești...*, p. 1293.

O primă constatare pe care o putem face este că mărturiile maicilor cuprinse în documentul din 11 septembrie coincid, se completează și pot fi coroborate cu relatarea Maicii Platonida (sora răposatei și stareță a Mănăstirii Dintr-un Lemn) din noiembrie 1839 către Hrisant, egumenul de la Horezu, precum și cu tacrirul tâlharilor din noiembrie același an, acte aflate la Arhivele Naționale Istorice Cetrale și prezentate de noi în studiul anterior.

Datele furnizate de maici confirmă faptul că răufăcătorii erau în număr de 7, că, ajungând la poarta mănăstirii, s-au despărțit, unul stând de strajă pe deal, alții în curte, alții patrulând în jurul bisericii, iar 4 intrând la maicile Macsimila, Macnisia și la Elisabeta, unde se afla și Epifania. Ei erau înarmați cu măciuci de fier, pușți, pistoale, iatagane și au acționat extrem de violent, bătând pe maicile Macsimila, Macnisia, Epifania și pe Elisabeta. Au luat bani și lucruri și plănuiau să atace și biserica, dar au fost nevoiți să plece mai repede decât își propuseseră, deoarece maica Singlitichia a fugit afară din mănăstire și a anunțat oamenii din sat, care au venit și în care tâlharii au tras cu pușțile pentru a-i ține la distanță: „Arată maica Singlitichia că, auzind larmă și ieșind afară, au văzut doi inși dinaintea bisericii, păzind și ocolind [...] Și scăpând de aici, au dat fuga la poartă și deschizând portița, când au pășit afară, au tras și portița după dânsa. Și atunci, acela ce o apucase de mâini, au slobozit pușca în ea, unde să și văd ca la 30 alici. Și apoi, scăpând, au început a striga: hoții! Și atunci, sărind țigani și rumâni din sat, au venit la poartă, pă care au găsit-o încuiată de dânșii. Și atunci au început a slobozi necurmate pistoale, ca să-i sperie”[9].

Importantă este declarația stareței Elisabeta, care relatează că a fost sculată din somn de maica Epifania care i-a spus că sunt hoți în mănăstire și căznesc pe maicile Macsimila și Macnisia. Imediat însă 3 răufăcători au năvălit și în chilia sa, au bătut-o și au luat „vreo 5 sau 6 mii de lei, ce-i avea în galbeni împărătești, rubiele, sfanți și câțiva funduci și pentru că veniseră oameni din sat și făcea larmă la poarta schitului, ei de loc au fugit, căci într-alt chip trebuia să scotocească în toate părțile și chiar la biserică să spargă”[10]. Probabil tâlharii au vrut să o sperie pe stareță ca să le dea banii, căci i-au spus că vor să o omoare și că nu ar fi venit pentru jaf, ci pentru crimă: „ei au început să o înjure, că nu vor nimic, ci pă Sfinția Sa vor s-o omoare”[11]. Deși au luat bani și lucruri, iar maica era dispusă să le dea banii, rugându-i să nu o omoare, ei au continuat să o bată cu violență: „apucând pă maica stareță au început a o bate și a o trânti prin casă [...] după aceea au băgat-o sub pat și iarăși au scos-o, zicându-i să le dea banii și să des-

9 DJAN Vâlcea, Prefectura Vâlcea, Prefectura Vâlcea, 28/1839, f. 6.

10 DJAN Vâlcea, Prefectura Vâlcea, Prefectura Vâlcea, 28/1839, f. 7 v.

11 DJAN Vâlcea, Prefectura Vâlcea, Prefectura Vâlcea, 28/1839, f. 7 v.

chiză lada, iar Sfinţia Sa, zicându-le că nu poate deschide, fiind cu mâinile zdrobite de loviturile lor, decât să spargă lada, ei au început a o trânti”[12]. Cel care a bătut-o pe maică a fost Ion Polică, care a declarat că el a lovit-o fără milă, în mod conştient, la îndemnul însoţitorilor săi de a da cu violenţă, până la moarte: „Întrebându-se apoi şi pentru omor cu dinadinsul, ce i-au silit de l-au săvârşit şi împotrivă au răspuns că ei n-au socotit că va muri, aruncând unul de la altul vina, zicând că au zis să nu o bată aşa rău. Dar Ion Polică ce au fost înlăuntru, au mărturisit mai deslușit că el au ascultat pă ceilalţi tovarăşi, după vorbele ce au avut (cu burbre) şi aşa au lovit făr de milostivire”[13]. Mai mult, tot Ion Polică aminteşte că „au zis Dincă Cucu că o să moară vreuna dintr-însele, iar Pătru Săceanul au zis că trebuia să omoare pă strait”[14].

Câţi tâlhari să prind, să se omoare[15]

În fondul Tribunalului Vâlcea se păstrează şi o copie a sentinţei pronunţată de Înaltul Divan Criminalicesc din Craiova, la 27 februarie 1840, în cazul bandei de tâlhari care atacaseră schitul Surpatele, precum şi alte persoane din judeţul Vâlcea. Remarcăm în primul rând că acest caz fusese înaintat spre judecare Divanului din Craiova de către *Judecătoria de Întâia Instanţă a judeţului Vâlcea*[16], care făcuse în prealabil propriile cercetări, luase declaraţii faptuitorilor şi întocmise un dosar. Sunt judecate acum, împreună, 16 persoane, dintre care 7 atacaseră schitul, alţii fuseseră complici, iar alţii săvârşiseră şi diverse nelegiuiri. Era vorba, aşadar, de o adevărată bandă, care acţionase în judeţul Vâlcea mai mulţi ani până să fie prinsă, având la activ mai multe fărădelegi. Textul nostru începe prin a-i numi pe cei ce urmau să fie judecaţi şi anume: „Petru sin răzdiaconul Mihai Soceanu ot Şerbăneşti; Dumitru Vladului; Radu Buţul; Grigorie Buţul; Ion Lăzăroiul ot Cernele; Ion Polică ot Pietrarii de Jos; Dincă Cucu ot Păuşeşti; Gheorghe Manul ot Pietrarii de Jos; Ion Bârlogeanul; Ion sin Tănasie Tutunarul ot Şerbăneşti; Ilie Entea ot Pietrarii de Sus; Nuţu Lăzăroiul ot Cernele; Ion Manu ot Pietrarii de Jos; Mihai Alecsandrescu ot Cernele; Ioniţă Cojocaru ot Bojoreni; Diaconul Nicolae Iapă ot Olteni”[17].

Împreună cu vinovaţii fuseseră trimise la Craiova şi câteva acte probatorii: tacrirul tâlharilor, luat de Judecătoria Craiova şi adresa procurorului Divanului Criminalicesc, prin care vinovaţii erau trimişi spre judecată Divanului, dar care nu conţinea: „nicio propunere din partea-i”[18].

12 DJAN Vâlcea, Prefectura Vâlcea, Prefectura Vâlcea, 28/1839, f. 7 v.

13 ANIC, Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Bunuri mici, 10/1839, f. 10.

14 ANIC, Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Bunuri mici, 10/1839, f. 19.

15 *Legiuirea Caragea*, ed. Andrei Rădulescu, București, Ed. Academiei RPR, 1955, p. 142.

16 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 160 r.

17 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 160 r.

18 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 161 r.

Din text aflăm că primii 7 vinovați, în ordinea enumerării lor de la început, „au mărturisit la toate cercetările că ei au călcat schitul Surpatele, că au căznit pă starița de acolo și pă alte 2 călugărițe, din care, după o zacere de câteva zile, starița au murit și că le-au jefuit de banii și lucrurile ce s-au găsit la ei, după prinderea lor și care s-au luat de Ocârmuire”[19]. Ei fuseseră înțeleși și cu Gheorghe Manul din Pietrari și Ion Bârlogeanul să meargă împreună la atacarea schitului, dar aceștia nu au mai luat parte la jaf, întorcându-se din drum, căci fuseseră văzuți de câteva femei și se temuseră să nu fie demascați, informație pe care o regăsim, de altfel, și în tacrirul tâlharilor din decembrie 1839, luat la Judecătoria Județului Vâlcea.

De asemenea, la Înaltul Divan au fost judecate și alte tâlhării, care au primit sentința în aceeași zi, anume: călcarea (adică jefuirea) casei lui Nicolae Dogaru din Mănăilești, soldată cu furtul unei salbe de 32 sfanți de la soția numitului și rănirea fiului lui Nicolae Dogaru, care a și rămas schilodit în urma rănilor primite. La acest jaf au participat Dumitru Vladului, Radu Buțul, Ion Lăzăroiul și Nuțu Lăzăroiul.

Alte patru persoane, anume: Dumitru Vladului, Radu Buțul, Grigorie Buțul și Ion sin Tănase Tutunaru atacaseră casa ceaușului Ion Mâțul din Pietrari „de unde au luat cutiile cu banii satului, după vorbirea și înțelegerea ce au avut mai dinainte cu cei din urma”[20], adică cu Gheorghe Manul și Ilie Entea. Pe lângă furtul banilor, ei împușcaseră și un străjer, pe Vasile Moghică, „fără însă a-l omorî, ci numai l-au rănit”[21].

Un alt caz judecat se referea la jefuirea preotului Andrei din Zmeurât, în anul 1832, de către Ion Bârlogeanul, Radu Buțul, Grigorie Buțul, Ion Lăzăroiul, Ioniță Cojocaru, Diaconul Nicolae Iapă, dar vinovații au tăgăduit faptele, mărturisite doar de Ion Bârlogeanul la începutul cercetărilor.

Până la prinderea tâlharilor, se stabilise ca victimele să fie despăgubite de săteni, adică de locuitorii satelor Pietrari și Zmeurât, urmând ca aceștia să-și recupereze banii din averea răufăcătorilor.

Înaltul Divan Criminalicesc ceruse victimelor, dar și sătenilor care plătiseră acestora pagubele să-și trimită reprezentanți la Craiova, prin care să-și arate pretențiile financiare ce le aveau de la tâlharii care fuseseră prinși acum, după mai mulți ani în care comiseseră atacuri în zonă. Ei erau datori să aibă „vechilimea în scris din partea a tot satul, adeverită după orânduială”[22].

Așadar, conform cerințelor instanței de judecată din Craiova, din partea schitului Surpatele se înfățișase „de vechil maica Macsimila, una din cele două călugărițe ce s-au căznit împreună cu răposata stareță, având

19 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 161 v.

20 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 163 r.

21 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 163 r.

22 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 162 r.

două vechilimele la mână, însă una din partea cuviosului arhimandrit Hrisant Horezeanul, epitropul pomenitului schit și alta din partea stareței de acum”[23], nemenționată însă cu numele în text. Ea a arătat, așa cum ne amintim și din relatarea lui Hrisant din decembrie1839 către Ocârmuirea Județului Vâlcea, că, pentru pagubele stareței acceptă propria mărturisire a tâlharilor, căci ea nu poate să știe „dacă i se va fi luat de către tâlhari mai multe lucruri decât arată ei”[24]. Din declarația stareței din 11 septembrie 1839 aflăm câți bani i se luaseră. Totodată, Macsimila mărturisea că și ei i se luaseră bani și lucruri: 10 galbeni împărățești, 60 caturi pânză, 1 scatulcă rusească, cumpărată cu trei galbeni și o chitanță de cinci sute de lei, iscălită de episcopul de Argeș.

Prin urmare, pretențiile avute de schitul Surpatele erau restituirea banilor și a obiectelor furate și care fuseseră găsite la tâlhari, a bunurilor luate de la maica Macsimila, despăgubirea cheltuielilor făcute cu îngrijirea medicală a maicilor bătute (plata doctorilor și a tratamentului-punerea de lipitori) și despăgubirea cheltuielilor de judecată.

După ascultarea vinovaților și a vechililor păgubiților, Divanul decide trimiterea la moarte a tâlharilor, invocându-se capitolul 2, articolul 2, partea 5 din *Pravilă*, referirea făcându-se, după cum putem identifica, la *Legiuirea Caragea*, căci în textul nostru se spune: „Câți tâlhari să prind, să se omoare[25]!” În *Legiuirea Caragea*, într-adevăr, la partea 5 intitulată „Pentru vini”, la capitolul 2 numit „Pentru Tâlhari”, la articolul 2 se precizează: „Câți tâlhari să prind, să se omoare![26]” Iar articolul 1 definea cine sunt tâlharii: „Tâlharii sunt câți înarmați ies înaintea oamenilor sau îi pândesc la drumuri sau năvălesc la lăcașurile lor și-i jăfuiesc și-i despoaie”[27]. Așa ne explicăm insistența cu care, în declarațiile maicilor, în sentința Divanului și în mărturiile vinovaților, probabil la întrebarea expresă a autorităților, apare mențiunea că au fost înarmați și chiar se enumeră tipurile de arme folosite: puști, pistoale, iatagane, măciuci de fier. De exemplu, în sentința Divanului citim despre tâlharii de la Surpatele că au acționat „având și arme cu dânșii la săvârșirea aceste călcări”[28]. La fel se precizează și pentru fiecare din celelalte atacuri, în parte. Iar în declarațiile maicilor citim că răufăcătorii au fost înarmați „cu niște măciuci de fier […] pistoale și pusci […], iatagan sau cuțit mare […] cu pușca în spinare […] au slobozit pușca”[29].

23 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 162 v.

24 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 162 v.

25 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 164 r.

26 *Legiuirea Caragea…*, p. 142.

27 *Legiuirea Caragea…*, p. 142.

28 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 160 r.

29 DJAN Vâlcea, Prefectura Vâlcea, 28/1839, ff. 6-7.

Capitolul 3 din *Legiuirea Caragea* menționează: „Câte lucruri jăfuite să găsesc la tâlhari, să se cerceteze ale cui sunt și să se dea stăpânului acelor lucruri"[30]. În conformitate cu această precizare, Divanul din Craiova decidea restituirea banilor și a lucrurilor furate de tâlhari către mănăstire, iar în cazul despăgubirii celorlalți păgubași, banii trebuiau recuperați din vinderea la mezat a bunurilor infractorilor, acțiuni întreprinse de autorități, așa cum aflăm din celelalte documente din dosar.

În cazul jafului de la Surpatele „câte șapte numiți vinuiți să îndatorează a plăti numai cheltuielile judecății și ale vindecării căznitelor călugărițe, care cheltuieli s-au ales de Divan în sumă de lei cinci sute. Iar banii și lucrurile jefuite, fiindcă se arată că s-au împlinit de la numiții tâlhari și se află depozitarisite la Cinstita Ocârmuire a Județului Vâlcea, le va primi schitul de acolo"[31]. Iar pentru Gheorghe Manul și Ion Bârlogeanul, Divanul stabilește „aceeași osândă trupească hotărâtă celorlalți apărându-se numai de despăgubiri, de vreme ce nici însuși n-au luat parte la jafuri"[32].

Deci, tâlharii erau condamnați la moarte, lucrurile și banii furați erau restituiți păgubașilor, iar din averea scoasă la mezat erau împlinite sumele strânse de consătenii celor jefuiți. Se mai plăteau de către tâlhari cheltuieli de judecată, cu sume diferite pentru fiecare caz în parte, precum și cheltuieli medicale pentru vindecarea răniților.

Pentru Ioniță Cârciumarul, Diaconul Nicolae Iapă, Ion Manul și Mihai Alecsandrescu „nu se ivește o împrejurare de învinovățire la niciuna din călcările ce s-au descries mai sus"[33], așadar, Divanul îi eliberează „să fie câte patru slobozi pă chezășie"[34], invocându-se „articolul 12 din proiectul legiuit în pricini criminale și corecționale"[35].

Divanul a citit sentința în fața osândiților și le-a dat posibilitatea de a face recurs în termen de șase zile: „ni s-a făcut cunoscut și sorocul legiuit de șase zile pentru apelație"[36], la care o parte din osândiți se pare că au renunțat, căci au semnat ca fiind mulțumiți, iar potrivit *Legiuirii Caragea*, partea 6, capitolul 4, articolul 6: „Câți din cei ce au judecată, să iscălesc la hotărârea judecății că s-au mulțumit, aceia nu pot porni apelație"[37]. Doar Ion Bârlogeanul, Ion sin Tănase Tutunarul și Ilie Entea au semnat că nu sunt mulțumiți.

---

30 *Legiuirea Caragea...*, p. 142.

31 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 165 r.

32 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 165 r.

33 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 165 r.

34 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 165 r.

35 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 165 r. La 23 noiembrie 1833 se întărise *Legea pentru căderea judecătoriilor și a Divanurilor în pricini criminalicești și corecționale*, din 1832.Vezi *Buletin. Gazetă oficială* nr. 3 din 22 decembrie 1832.

36 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 165 v.

37 *Legiuirea Caragea...*, p. 180.

Schimbarea osândei de moarte a pomeniților zece vinovați în trimiterea la ocnă pe toată viața[38]

Un act din 3 februarie 1841 emis de domnul Alecsandru Dimitrie Ghica[39] „asupra pricinii de judecată criminalicească a arestaților [...] pentru tâlhărește călcări și jefuiri ce înarmați, prin casne și răniri prin împușcări au săvârșit”[40], analizează mai multe acte și sentințe ale unor instanțe de judecată[41], pronunțate în cazul acestei bande de tâlhari și, la final, hotărăște soarta vinovaților. Domnul, invocând articolul 298 din Regulamentele Organice, decide: „Domnia mea, pă temeiul dispozițiilor pomenitelor <legi> întărim mai sus-zisa hotărâre a Înaltului Divan, cu schimbarea osândei de moarte a pomeniților zece vinovați în trimiterea lor la ocnă pă toată viața”[42].

Într-adevăr, articolul 298 al Regulamentelor Organice prevedea: „Pedepsele cu tăierea mâinilor sau cu moarte, precum și cazna sau muncile, se strică și se desputernicează, fără a se mai putea urma de acum înainte”[43].

Pentru complicii Gheorghe Manu și Ilie Entea, domnul acceptă hotărârea Înaltului Divan din 7 septembrie 1840: „iar pă ceilalți doi, Gheorghe Manu și Ilie Entea îi osândește a se trimite la ocnă pă ani cinci, ca pă niște gasde de tâlhari”[44]. În cazul acestora, pedeapsa se baza pe *Legiuirea Caragea*, care, la capitolul 5, specifica: „Câți să vădesc gazde de tâlhari, să se cerceteze și când, siliți fiind de frică, priimea pre tâlhari și-i tăinuia, să se ierte, iar de nu, să se osândească la ocnă în soroc de cinci ani”[45].

Modificarea sentinței se baza, așadar, pe un articol al Regulamentelor Organice care anula pedeapsa cu moartea. Deși Legiuirea lui Caragea a fost aplicată în Țara Românească din 1 septembrie 1818 până la 1 decembrie 1865, când a intrat în vigoare Codul Civil al lui Cuza, ea a fost completată sau modificată în unele puncte, prin câteva legiuiri și dispoziții ulterioare, iar din mai 1841, a fost abrogată toată partea a V-a a Codului, care făcea referire la vină: omor, tîlhării, etc[46]. De altfel, intervenția domnului este îndreptățită și de *Legiuirea Caragea*: „Apelație se cheamă jalba ce se dă de către cei ce se judecă, cu cerere de a se cerceta hotărârea unii judecăți

38 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 159 v.

39 Alexandru Dimitrie Ghica, primul domn regulamentar al Țării Românești: aprilie 1834–octombrie 1842.

40 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 159 r.

41 Hotărârea Înaltului Divan din 7 septembrie 1840, raportul Departamentului Dreptății din 2 noiembrie 1840 și ținând cont de articolul 298 din Regulamentele Organice și articolul 8 din *Legiuirea pentru Divanurile Judecătorești*. DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 159 v.

42 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 159 v.

43 Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei..., p. 117.

44 DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 159 v.

45 *Legiuirea Caragea...*, p. 142.

46 Vezi detalii despre aceste noi acte, în explicațiile editorilor, *Legiuirea Caragea...*, p. 235.

mai de jos, de altă judecată mai de sus. Apelația să se facă de către cei ce se judecă prin jalbă în scris către domnie, în diastimă de șaizeci de zile, de când s-au scris hotărârea"[47].

Totodată, articolul 14 din Proiectul din 1832 permitea domnului micșorarea pedepsei: „...osânditul este vrednic a se recomanda la iubirea de omenie a Domnului, care singur numai are cădere de a micșora pedepsile"[48].

Dosarul de la Tribunalul Vâlcea mai conține și acte referitoare la detaliile organizării vinderii la mezat a bunurilor tâlharilor, importante la rândul lor pentru a se vedea etapele și procedurile parcurse. Din acești bani urmau să fie despăgubiți locuitorii satelor Zmeurât și Pietrari, care plătiseră păgubiților (anume Popa Andrei și ceaușul Ion Mâțul) banii furați de tâlhari. Din actele expuse până acum rezultă că banii și lucrurile furate de la schitul Surpatele se găsiseră la tâlhari, fuseseră depozitate de Ocârmuire și urmau să fie redate mănăstirii. Vinovații plateau pe lângă acestea și cheltuielile de judecată și cele medicale, ale maicilor rănite.

Documentele transcrise și prezentate în acest articol completează informațiile despre tragicul atac asupra schitului Surpatele din 11 septembrie 1839, soldat cu moartea stareței Elisabeta, dar prezintă și fragmente din viața locuitorilor județului Vâlcea din acea perioadă, traumatizați de jafurile organizate de bande tâlhărești. Totodată, sunt puse în lumină și etapele prinderii și judecării vinovaților, precum și procedurile de judecată. Observăm și atenția Divanului din Craiova asupra îndeplinirii formalităților și procedurilor de judecată, căci, atunci când a sesizat vicii de procedură, a cerut noi acte lămuritoare (nu a văzut vechilimelele formalisite după rânduială și a cerut Judecătoriei, deci primei instanțe, îndeplinirea lipsurilor). Ca procedură de judecată, reținem că Divanul a cercetat mai întâi actele primite, apoi a cercetat vinovații, dar și păgubiții, precum și pe reprezentanții satelor care îi despăgubiseră pe cei jefuiți, până la prinderea tâlharilor. După cercetări, s-a stabilit participarea fiecăruia dintre cei 16 învinuiți la jafurile analizate, apoi s-a dat sentința, pe baza pravilelor, invocându-se articolele la care se făcea referire. Procedura Divanului a respectat articolul 14 din Proiect, care zice că: „La fiecare pricină întru care vina celui pârât va fi vădită, datori sânt judecătorii mai întâi să hotărască felurimea vinei, apoi să orânduiască osânda cea orânduită de Pravilă, fără cea mai mică schimbare"[49]. În februarie 1841, domnul Alexandru Dimitrie Ghica a stabilit trimiterea la ocnă pe viață a celor

47 *Legiuirea Caragea...*, p. 180.

48 Proiectul pentru căderea *Judecătoriilor și a Divanurilor în pricini criminalicești și corecționale*, în „Buletin. Gazetă oficială", nr. 3 din 22 decembrie 1832.

49 Proiectul pentru căderea *Judecătoriilor și a Divanurilor în pricini criminalicești și corecționale*, în „Buletin. Gazetă oficială", nr. 3 din 22 decembrie 1832.

care fuseseră anterior condamnați la moarte, invocându-se de această dată prevederile Regulamentelor Organice[50]. Dintr-o corespondență purtată între Vornicia Temnițelor din București și Departamentul Dreptății aflăm că arestații Ion Bârlogeanu și Ilie Entea s-au îmbolnăvit și au murit în 1841. Ion Polică acuza în 1844 dureri reumatice, iar în 1845 se afla la spitalul nebunilor[51].

ANEXA 1

DJAN Vâlcea, Prefectura Vâlcea, 28/1839, ff. 6 r-7 v;
11 septembrie 1839.

1. Arată Maica Macsimila, una din cele bătute, că pe la 5 sau 6 [ceasuri][52] din noapte, la 10 ale lunii curgătoare, spre luni, din [...][53] s-a pomenit cu patru inși în casă la sfinția sa și s-a deșteptat [...][54] a doi dintr-înșii cu niște măciuci de fier, iar din [...][55] doi, unul a păzit la ușă, iar ceilalți, luând scatoalca[56] a trântit-o jos și au spart-o, spărgând cești le și alte lucruri ce să afla într-însa.

Apoi deschizând lada au luat [...][57] de pânză și cit de două macaturi[58] cum și o pereche călimări de alamă, după masă. Și de aci au plecat drept la maica stariță, câte patru. Portul lor, zice, că după cum au putut vedea, era sârbesc cu poturi[59] negri, ghebe[60] scurte, în cap cu fesuri, cu moțurile mari și dintr-înșii legați la cap cu brâie roșii. Pă lângă bătaia cu măciucile, au înțepat-o ușor și cu un iatagan sau cuțit mare. Au fost înarmați cu pistoale și pușci.

2. Asemenea arată și Maica Macnisia, care era culcată tot cu cea de sus, pe care tot as<t>fel au bătut-o unul din cei doi, ce bătea întâi pă Maica Macsimila.

3. Arată și Maica Stariță a schitului Surpatele că, adormită fiind, au deșteptat-o una din călugărițe, anume Epifania, spuindu-i că hoți sunt în mănăstire și căznesc pă maicile Macsimila și Macnisia. Și așa sculându-se, n-au îndrăznit să dosească, temându-se să nu pătimească mai rău. Într-asemenea gânduri aflându-se și candela aflându-se aprinsă, s-au pomenit la ușă cu trei dintr-înșii și fiindcă era încuiată, au dat cu picerele într-însa și i-au sărit copilu[61] și s-au [des][62]chis. Asemenea au făcut și la a doua odaie[63], unde să afla sfințiile lor și intrând înlăuntru, mai întâi au dat cu piciorul și au stins candela și, apucând pă maica stariță, au început a o bate și a o trânti prin casă.

Apoi le-au zis ca să n-o omoare și, de cer bani sau altceva, să caute în ladă, că acolo sânt. Iar ei au început să o înjure că nu vor nimic, ci pă sfinția sa vor s-o omoare. După aceea, au băgat-o sub pat și iarăși au scos-o, zicându-i să le dea banii și să deschiză lada, iar sfinția sa zicându-le că nu poate deschide, fiind cu mâinile zdrobite de loviturile lor, decât să spargă la ladă, ei iar au început a o trânti și așa văzând, au strigat pe acea maică, Epifania, ce se arată mai sus, ca să le deschiză. Atunci ei, lăsându-o, au început să bată pă aceea din urmă, bătându-o cu acele măciuci de fier și apoi, fiindcă de frică nu nimerea să descuie lada, au trântit-o și s-au lovit și la cap.

Și ei au spart lada și au luat de acolo ca vreo 5 sau 6 mii de lei, ce-i avea în galbeni împărătești, rubiele[64], sfanți[65] și

50 *Condica criminalicească* adoptată în martie 1841, așadar la o lună după sentința domnului, prevedea că, pedepsele pentru pricini criminale sunt: moartea (prin spânzurare sau împușcare), munca silnică pe viață sau pe termen limitat, închisoarea, bătaia, etc., iar *Condica criminalicească* din 1850, relua aceste pedepse, dar făcea precizarea că moartea se va face prin tăierea capului sau prin împușcare. Vezi *Condica criminalicească*, București, 1841, p. 1 și *Condica criminalicească cu procedura ei*, București, ed. II; 1852, pp. 6-7.

51 ANIC, Ministerul Justiției-Penale, 215/1840, ff. 37, 39, 48, 61.

52 Loc rupt în text.

53 Loc rupt în text.

54 Loc rupt în text.

55 Loc rupt în text.

56 *Scatoalca* – lădiță sau cutie. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 1166.

57 Ilizibil.

58 *Macat* – învelitoare subțire de pat. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 1028.

59 *Poturi* – un fel de șalvari. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 1028.

60 *Ghebă (cebă)* – manta țărănească. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 263.

61 *Copil* – cârlig, țâțână în care se prinde ușa. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 345.

62 Loc rupt în text.

63 *de-al doilea odaie*, în text.

64 *Rubia (rubiele)* – o veche monedă turcească de aur. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 1140.

65 *Sfanț (Sfanți)* – o veche monedă austriacă de argint. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 1193.

câțiva funduci[66]. Și, pentru că veniseră oameni din sat și făcea larmă la poarta schitului, ei de loc au și fugit, căci într-alt chip trebuia să scotocească în toate părțile și chiar la biserică să spargă. Portul lor nu l-au putut înțelege, din pricina zăpăcirii, decât i s-au părut că unul ar fi fost <î>nalt, cu pantaloni și spențer[67] sau altceva scurt pân la brâu.

4. Asemenea au arătat și Maica Epifania.

5. Arată și Maica Iulita că, auzind larmă și țipetele maicilor ce le bătea, au ieșit afară să vază ce este. Și, mergând pân în dreptul advonului[68] bisericii, de acolo au văzut doi inși ce sta în capul scării și da unul altuia din lucrurile din casă. Și era îmbrăcați în haine strâmte, zice că ar fi fost nemțești și socotindu-i că sânt călugărițele care țipa, le-au zis că de ce țipă de sperie pă stariță, când ei, mișcându-se, au văzut cosorogul șepcii la unul licurind în razele lunii. Și atunci, cunoscând că nu sânt călugărițe, a dat fuga țipând, iar unul dintr-înșii au luat-o în goană până când au băgat-o în chilie, de unde, de frică, n-au mai ieșit afară.

6. Arată și maica Cleopatra, că, auzind strigările celei de sus, au ieșit afară, să întrebe pentru ce țipă. Când, deodată, s-au întâmpinat cu unul ce păzea <de> strajă, ocolind neîncetat pă lângă biserică, îmbrăcat arnăuțește, cu jupe și cu ghebă, cu pușca în spinare. Și, văzându-l, au dat fuga în chilie. Și când umbla să spargă ușa bisericii, au zis unul sârbește celuilalt, zicând să fugă că s-au înmulțit oameni la poartă. Și poate să fie și dorobanți și așa s-au lăsat.

7. Arată Maica Singlitichia, că auzind larmă și ieșind afară, au văzut doi inși dinaintea bisericii, păzind și ocolind. S-au dus să dea de știre stareței, unde, în dreptul ușii fiind, s-au întâmpinat cu alți trei, din care doi au dat cu picerele în ușă, au deschis-o și au intrat la starița. Iar unul ce ar fi fost cu șapcă, cu pantaloni și cu spențer și pușca atârnată la umăr, au apucat-o de mâini și ea l-au mușcat de mână și așa au lăsat-o, lovindu-o numai cu patul pușcii. Și scăpând de aci, au dat fuga la poartă și deschizând portița, când au păsit afară, s-au tras și portița după dânsa. Și atunci, acela ce o apucase de mâini, au slobozit pușca și au lovit în ea, unde să și văd ca la 30 alici. Și apoi, scăpând, au început a striga: hoții! Și atunci, sărind țigani și rumâni din sat au venit la poartă, pă care au găsit-o încuiată de dânșii. Și ei atunci au început a slobozi necurmat pistoale, ca să-i sperie. Apoi, unul <ce> l-au avut în vârful dealului, în pădure de strajă, au slobozit pușci și atunci s-au aridicat[69] toți și au plecat.

8. Arată și Maica Eufrosina că, auzind țipetele din casă de la stariță, unde dormea și, ieșind afară, au văzut pă doi inși în dreptul bisericii. Apoi au lepădat antereul[70] călugăresc și propodu[71] și numai în cămașă, au dat fuga să iasă pe poartă, unde au întâmpinat-o unul ce era cu poturi negri, cu ilic roșu și în cap cu fes și legat cu brâu roșu la cap. Și, apucându-o de mâini, au început să o întrebe unde este starița și ea au zis că nu știe, căci este din țigănie. Și l-au mușcat de mână și au lăsat-o și au fugit pă poartă.

9. Spune și Anica, o fetiță, ca de 7 sau 8 ani, că doi dintr-înșii au luat-o la goană și au văzut pă unul îmbrăcat cu haine albastre, spențer și pantaloni și cu capul gol tuci, iar celălalt îmbrăcat în haine roșii cu fes roșu și legat la fes cu o basma albă, cu pușca în spinare.

10. Arată și Maica Evghenia că, fiind la fereastră, i-au văzut când s-au ridicat de au plecat, după ce s-au strâns oameni la poartă, că au fost șapte inși și unul cu căciulă și cu șubă, care se înțelege că le-au fost călăuză, iar acei șapte au fost îmbrăcați precum au arătat celelalte maici: unii legați la cap, alții cu fesurile cu moțurile mari și unul au fost cu șapcă, osebit de aceștia, au mai fost și alții, afară, de păzea de strajă; i-au auzit pă unul vorbind sârbește, iar alții rumânește.

1839, septembrie 11

Acestea toate, după arătările maicilor.

Suptocârmuitorul N. Pleșoianu[72].

---

66 *Funduc* – o monedă turcească de aur. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 533.

67 *Spencer (spențer)* – (după numele lordului Spencer, care a introdus moda) – surtuc,veston, haină scurtă fără poale. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 1228.

68 *Advon, anvon* – tribuna de pe care se predică în biserică. Augustin SCRIBAN, , p. 109.

69 *Aridica* – ridica. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 121.

70 *Antereu* – haină lungă și subțire. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 105.

71 *Propod (probod, brobod)* – învelitoare de cap, maramă. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 197.

72 Semnătură autografă, lecțiune probabilă.

ANEXA 2

DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839,
ff. 160 r-165 v; copie, februarie 1840.

Divanul Criminal din Craiova

De la Judecătoria de Întâia Instanță a județului Vâlcea, înaintându-se în judecata acestui Divan supt-însemnații și anume:

1. Petru sin răzdiaconul[73] Mihai Soceanul ot Șerbănești[74]
2. Dumitru Vladului
3. Radu Buțul
4. Grigorie Buțul
5. Ion Lăzăroiu ot Cernele[75]
6. Ion Polică ot Pietrarii de Jos[76]
7. Dincă Cucu ot Păușești[77]
8. Gheorghe Manul ot Pietrarii de Jos
9. Ion Bârlogeanul
10. Ion sin Tănasie Tutunarul ot Șerbănești
11. Ilie Entea ot Pietrarii de Sus[78]
12. Nuțu Lăzăroiul ot Cernele
13. Ion Manu ot Pietrarii de Jos
14. Mihai Alecsandrescu ot Cernele
15. Ioniță Cojocaru ot Bojoreni[79]
16. Diaconul Nicolae Iapă ot Olteni[80], tot din jud. Vâlcea

Din care unii mărturisiți întru urmări de călcări și prăzi tâlhărești, iar alții numai bănuiți, pă cari vătaful de aprozi[81], înfățișându-i în Divan, s-au cetit în auzul lor aceste înscrisuri:

– Anul 1839 decembrie 18, No.28, tacrirul pomenitei Judectorii în alăturare și cu toată dela[82] de cercetările urmate într-această pricină, din coprinderea cărora s-au văzut că dintre mai de sus numiții lude[83] șaisprezece, cei șapte dintâi au mărturisit la toate cercetările că ei au călcat Schitul Surpatele, că au căznit pă starița de acolo și pe alte două călugărițe, din care după o zacere de câteva zile, starița au și murit, și că le-au jefuit de bani și lucrurile ce s-au găsit la ei, după prinderea lor și care s-au luat de Ocârmuire; având și arme cu dânșii la săvârșirea acestei călcări, mărturisind iarăși la toate cercetările și cel de-al optulea, cum și cel de-al noulea, că și ei au fost vorbiți ca să meargă cu ceilalți șapte la călcarea schitului și că au și plecat seara amândoi, ca să se întâlnească cu ceilalți, având și arme cu dânșii, dar, din întâmplare, întâlnindu-se prin pădure cu niște muieri, au slobozit asupra-le un pistol și pe urmă, fiindu-le teamă a nu se afla, s-au întors înapoi la casele lor, neîmpărtășindu-se nici din jafuri dimpreună, că tâlharii s-au prins de noi pân a nu apuca a se împărți între dânșii.

Asemenea mărturisind la toate cercetările cel de-al doilea, al treilea, al cincilea și al doisprezecelea, căci câte patru au călcat casa lui Nicolae Dogaru ot Mănăilești[84], în lipsa lui, jefuind pă soția sa și pă un fecior al său, care s-au aflat acasă, cu o salbă de treizeci și doi sfanți, asupra căreia călcări fiind toți înarmați, au și împușcat pe feciorul lui Nicolae Dogaru, carele au rămas slutit.

Asemenea mărturisind la toate cercetările urmate cel de-al doilea, al treilea, al patrulea, al zecilea, al optulea și al unsprezecelea, că dintr-înșii cei patru dintâi au călcat și casa ceaușului[85] Ion Mățul ot Pietrari, de unde au luat cutiile cu banii satului după vorba și înțelegerea ce au avut mai dinainte cu cei doi din urmă, care, la călcare deși nu au fost, dar parte din jafuri au luat și ei deopotrivă cu ceilalți, având cei patru la săvârșirea călcării și arme cu dânșii, când au și împușcat pe un strejar ce s-au aflat păzitor la casa ceaușului Vasile Moghică, fără însă a-l omorî, ci numai l-au rănit.

73 *Răzdiacon* – diacon destituit. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești…*, p. 1102.

74 Șerbănești – sat în comuna Păușești, județul Vâlcea. Melentina BÂZGAN, *Indicatorul localităților medievale din Țara Românească până la 1831*, București, Ed. Cartea Universitară, 2004, p. 97.

75 Cernele (Cernelile) – sat în comuna Păușești, județul Vâlcea. Melentina BÂZGAN, *Indicatorul localităților…*, p. 31.

76 Pietrarii de Jos – sat în județul Vâlcea. Melentina BÂZGAN, *Indicatorul localităților…*, p. 76.

77 Păușești – sat în comuna Păușești, județul Vâlcea. Melentina BÂZGAN, *Indicatorul localităților…*, p. 75.

78 Pietrarii de Sus – sat în județul Vâlcea. Melentina BÂZGAN, *Indicatorul localităților…*, p. 76.

79 Bojoreni (Bujoreni) – sat în comuna Bujoreni, județul Vâlcea. Melentina BÂZGAN, *Indicatorul localităților…*, p. 20.

80 Olteni – sat în comuna Bujoreni, județul Vâlcea. Melentina BÂZGAN, *Indicatorul localităților…*, p. 72.

81 *Aprod* – agent care-i aducea la judecată pe împricinați; vătaf-șef, comandant. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești…*, p. 114, 1396.

82 *Delă* – dosar. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești…*, p. 400.

83 *Lude (liude)* – oameni. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești*, p. 752.

84 Mănăilești – sat în comuna Frâncești, județul Vâlcea.

85 *Ceauș* – căpitan, agent judecătoresc sau polițienesc. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești…*, p. 255.

Și osebit au mai mărturisit cel de-al noulea, la trei cercetări, adică la Suptocârmuire, la Ocârmuire și la D-lui. Procuroru Judecătoriei, că el, împreună cu cei de-al treilea, al patrulea, al cincilea, al cincisprezecelea, al șaisprezecelea și cu alții din satele Olteni și Bujoreni, pe care nici i-au numit, au călcat și pe preotul Popa Andrei de la Zmeurât[86]. Iar toți aceștia arătați de dânsul, apărându-se cu tăgăduiri, că n-au fost niciunul din ei la acea călcare, în cele din urmă, în cercetarea Judecătoriei și-au întors și el arătarea, zicând că nici el, nici ceilalți nu știe să fi fost la acea călcare a popei. Iar asupra celor de al treisprezecelea, al paisprezecelea, al cincisprezecelea și al șaisprezecelea nu s-au văzut nicio împrejurare de învinovățire.

– Anul 1840, ianuarie[87] 2, No.1 – adresul D. Procurorului acestui Divan, cu care supune hârtiile acestei pricini și pe cei mai sus numiți lude șaisprezece în judecata Divanului, fără nicio propunere din parte-i.

După aceasta făcându-se și de către Divan, tuturor mai sus numiților cercetările cuviincioase, s-au întărit fiecare în arătările ce au făcut și la Judecătorie, fără nicio adăogire, sau schimbare. Apoi, făcând Divanul băgare de seamă că Judecătoria n-au făcut alegere deslușită de pagubile cele prădați și nici pă cei cu drept de despăgubire nu i-au trimis la Divan, arătând numai prin pomenitul tacrir al Judecătoriei pentru călcarea preotului Popa Andrei ot Zmeurât, că fiind urmat de tâlhari, în leat 1832 și, neputându-se dovedi tâlharii după hotărârile ce s-au fost dat, s-au îndatorat lăcuitorii satului de au despăgubit pă prădatul preot de paguba pricinuită. Și satul apoi să se despăgubească de la tâlhari, când se vor dovedi. Asemenea urmându-se și în pricina călcării casei ceaușului Ion Mățul ot Pietrari și luarea cutiilor cu banii satului, asupra cărora împrejurări făcând Divanul cuviincioasa chibzuire, au scris D. Prezedentului Judecătoriei județului a trimite la Divan pă Popa Andrei ot Zmeurât și pă trei din lăcuitorii acelui sat, cu vechilimea în scris din partea a tot satul, adeverită după orânduială; pă ceaușul Ion Mățul ot Pietrari cu asemenea vechili și din partea tuturor locuitorilor satului Pietrari și pă Nicolae Dogaru ot Mănăilești și pă cineva și din partea schitului Surpatele, spre a-și arăta fiecare pretențiile ce au a face în pricina jafurilor urmate de către pomeniții tâlhari.

Și s-au primit răspunsul acei Prezedenții, cu care trimite la Divan pă supt-însemnații și anume:

Popa Andrei ot Zmeurât

Ceaușul Ion Mățul ot Pietrari

Ion sin Nicolae Dogaru ot Mănăilești, în locul tată-său, de carele zice că se află foarte bolnav

Diaconu Ghorghe Mojoacă și

Andrei Coman, vechili din partea satului Zmeurât, cum și pă

Gheorghe sin Grigore Stroiescul, vechilul din partea satului Pietrarii de Sus,

având pomeniții vechili și adeverințe din partea consătenilor lor, adeverite numai cu pecetele satelor. Iar din partea schitului Surpatele s-au arătat de vechil Maica Macsimila, una dintr-acele două călugărițe ce s-au căznit împreună cu răposata stariță, având două vechilimele la mâna-i, însă una din partea cuviosului arhimandrit Hrisant Horezeanul, epitropul pomenitului schit și alta din partea stariței de acum. Și toți aceștia înfățișându-se cu tâlharii în Divan, s-au cercetat fiecare pentru pagubile și cheltuielile ce au drept a cere de la tâlhari și au arătat:

1. Vechilii satului Zmeurât că ei au despăgubit pă preotul Popa Andrei, prin Suptocârmuirea locală, de lei două mii și patru sute, precât adică au arătat Popa Andrei că i s-au luat de către tâlhari, când l-au prădat, mărturisind și numitul preot în Divan că au primit arătata sumă de bani de la consătenii săi. Dar vreo dovadă din partea Dregătoriei, prin care să se vadă împliniți acești bani, n-au avut pomeniții vechili să arate în Divan, precum nici după ce punere la cale i-au plătit.

2. Vechilul satului Pietrari că acest sat au împlinit lei patru mii una sută patruzeci și șase, parale douăzeci, drept bani ce s-au fost luat de către tâlhari din cutiile satului, de la casa ceaușului Ion Mățul, de care aceasta și numitul ceauș au adeverit în Divan, fără <a> avea însă nici ei să înfățișeze vreo dovadă că au răspuns arătata sumă de bani și după ce punere la cale i-au răspuns.

3. Ion sin Nicolae Dogarul au arătat că tâlharii chiar pă el și pă mumă-sa i-au călcat, lipsind tată-său de acasă[88] când atunci l-au și împușcat unul din tâlhari, încât au rămas cu o

86 Zmeurât – sat în comuna Stoenești, județul Vâlcea. Melentina BÂZGAN, *Indicatorul localităților...*, p. 111.

87 Lecțiune probabilă.

88 Suprascris.

mână zgâreită, după cum s-au văzut și de către Divan și că atunci li s-au luat de către tâlhari treizeci și doi de sfanți și un sloi de ceară, arătând numitul și foaie de cheltuielile ce i s-au pricinuit într-această judecată, cum și cu vindecarea ranelor de împușcătură și pe<r>iciunea[89] în sumă de lei două sute două zeci și nouă, parale douăzeci.

4. Maica Macsimila, vechila schitului Surpatele, au arătat pentru pagubile răposatei starițe, că nu pretenderiseș-te mai mult peste banii și lucrurile ce au mărturisit chiar tâlharii că au luat și care bani și lucruri împlinindu-se de la tâlhari[90], se află în păstrarea Ocârmuirii județului, după o foaie ce au arătat numita și în Divan, de vreme ce starița au murit după caznele ce i s-au făcut de către pomeniții tâlhari și nu se poate ști de i se va fi luat de către tâlhari mai multe lucruri decât au arătat ei.

Iar însăși se află în pagubă de:

– 10 galbeni împărătești

– 60 coturi pânză

– 1 scatulcă rusească, cumpărată în trei galbeni și

– 1 chitanță de lei cinci sute, supt iscălitura părintelui episcop Argeșu, care bani și lucruri i s-au luat tot de către pomeniții tâlhari, când au căznit-o și pă cuvioșia sa și pe o soră-și, care se află încă pătimind încă și acum, înfățișând în Divan și o foaie de cheltuielile ce au făcut într-această pricină pe doftorii și plata la dohtor, punere de lipitori asupra căutării cuvioșiilor lor din patimile ce au suferit și cu mergerea pe la Judecătoria județului și aici, în sumă de lei șase sute șaizeci și doi, parale douăzeci.

– Ion Bârlogeanul, unul dintre tâlhari, carele s-au mărturisit la trei cercetări că ar fi fost împreună cu alții la călcarea preotului Popa Andrei de la Zmeurât, s-au apărat cu tăgăduiri ca și la cea dintâi înfățișare, că nici însuși n-au fost, nici pe alții știe să fi fost la săvârșirea călcării numitului preot.

– Tâlharii cei mărturisiți de vinovați la călcarea casei ceaușului Ion Mâțul ot Pietrari, au zis că ei vor fi răspunzători numai adevăratei pagubi ce se va dovedi pravilnicește că s-au urmat prin luarea cutiilor satului atunci de către dânșii.

– Tâlharii cei mărturisiți de vinovați la călcarea casei lui Nicolae Dogarul ot Mănăilești au zis că ei știu numai douăzeci de sfanți luați într-o salbă de la pomenita călcare, dar de vreme ce Ion, feciorul lui Nicolae zice că li s-au luat treizeci și doi de sfanți, vor plăti și treizeci și doi, iar pentru sloiul de ceară s-au apărat cu totul, că nu au nici o știință.

– Tâlharii cei mărturisiți de vinovați la călcarea schitului Surpatele au zis că n-au luat de la această călcare nimic mai mult decât banii și lucrurile câte le-au și împlinit după ce s-au prins la Ocârmuirea județului, apărându-se cu totul pentru condeile ce mai arată Maica Macsimila.

După care toate acestea văzând Divanul că în pricina călcării preotului Popa Andrei ot Zmeurât și a casei ceaușului Ion Mâțu ot Pietrari, vechilii satelor n-au avut să înfățișeze în Divan dovada cuvenită de despăgubirile ce vor fi făcut satele, ca să știe și Divanul la ce răspundere de despăgubire să osândească pă vinovații tâlhari ce au săvârșit aceste călcări. Apoi nici vechilimelele satelor nu s-au văzut formalisite după orânduială, din care pricină s-au întors pomeniții vechili la Judecătoria județului, scriindu-se D-lui. Prezedentului acelei Judecătorii, ca mai întâi să puie la cale a se cerceta câtă sumă de bani au plătit fieștecare din pomenitele două sate întru despăgubirea celor prădați de către tâlhari și după ce punere la cale, au plătit și să facă cunoscut Divanului cu toată deslușirea cuvenită. Și apoi să îndatoreze prin Suptocârmuirea locală pă amândouă pomenitele sate a trimite la Divan vechili câte trei cel puțin pentru fieștecare sat cu vechilimea în scris, adeverită și de Suptocârmuire, după orânduială.

Și s-au primit mai întâi un răspuns al acelei Prezedenții, supt No. 1212 din 14 ale următoarei luni, cu care trimite la Divan două copii după otnoșeniile[91] Cinstitei Vornicii a Temniților, însă una supt No. 592 din 7 martie anul 1838, prin care, în temeiul luminatului ofis[92] al Măriei Sale, Preaînălțatului nostru domn[93], din 14 februarie același an, supt No. 46, scrie acelei Judecătorii câți din lăcuitorii satului Zmeurât să vor doveni că au fost în sat, la casele lor în noaptea ce s-au călcat preotul Popa Andrei de către tâlhari, să plătească paguba preotului, câtă i s-au pricinuit de către

89 *Periciune* – stricăciune.

90 Scris interliniar.

91 *Otnoșenie* – comunicat, raport oficial. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 916.

92 *Ofis* – decret domnesc. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești...*, p. 894.

93 Este vorba despre Alexandru Dimitrie Ghica, primul domn regulamentar al Țării Românești (1834–1842).

acei tâlhari și să se pedepsească cei mai aleși ai satului și cu bătaie de câte douăzeci și cinci lovituri în fața locului, ca unii ce n-au păzit îndatoririle puse asupra-le.

Și cea de-a doua copie, supt No. 1468, din 6 iunie, același an, prin care scrie Judecătoriei ca, după hotărârea acelui Divan cu No. 28, dintr-același an, coprinsă în adresul Cinstitului Departament al Dreptății, supt No. 148, pă lângă îndeplinirea celorlalte dispoziții cuprinse într-acea hotărâre, să împlinească de la lăcuitorii satului Pietrari, cu analogie câți bani vor fi fost în cutie, când s-au luat de către tâlhari de la casa ceaușului Ion Mățul, deosebindu-se dintre toți sătenii numai Vasile Moghină strejarul, carele nu se cuvine a se supune la nici o răspundere de plată, fiind în destul patima ce au suferit din ranele, pricinuite prin împușcare de către tâlhari, ci încă să-i plătească toți sătenii, cu analogie lei una sută cincizeci, cheltuielile pricinuite. Și când să vor dovedi cei adevărați tâlhari să se despăgubească de la aceia, atât sătenii de banii ce s-au îndatorat atunci a plăti, cât și ceaușul Ion Mățul, de banii ce i s-au luat și lui și de cheltuielile pricinuite. Totdeodată, trimițându-se la Divan, în copie, un înscris al preotului Popa Andrei, pentru lei două mii trei sute, că s-au primit de la lăcuitorii satului Zmeurât și alt înscris al lăcuitorilor satului Pietrari, pentru lei patru mii una sută patruzeci și șase, că s-au depus chiar ei în cutie, drept cei jefuiți de către tâlhari, pentru care aceasta adeverează și cei de acum cutieri[94], care au primit banii în păstrarea lor.

Iar cu al doilea adres al aceleiași Prezedenții, supt No. 1354 din 20, tot ale aceștia <luni>, s-au primit la Divan, supt-însemnații și anume:

– Diaconul Gheorghe Mozoacă

– Vladul sin Dima Mănescu și

– Andrei Coman, vechili din partea lăcuitorilor satului Zmeurât, cu vechilimea iscălită de toți lăcuitorii acelui sat și adeverită în dos de Suptocârmuirea plaiului Coziei

– Gheorghe sin Grigorie Stroescul

– Pavel sin Costandin Mereș și

– Ion sin Grigore Motea, vechili, cu asemenea vechilimea din partea lăcuitorilor satului Pietrari, totdeodată arătându-se la Divan și

– Ion sin Nicolae Dogarul ot Mănăilești, în locul tată-său, carele să află încă bolnav

– Preotul Popa Andrei ot Zmeurât și

– Ceaușul Ion Mățul ot Pietrari.

Iar din partea schitului Surpatele, după două înscrisuri ale cuvioasei stărițe, unul din 8 și altul din 18, tot ale aceștii luni, înfățișându-se de vechil în locul Maicii Macsimilii, D-lui Pitarul Băcănoiul de aici, toți acești vechili și în ființă prigonitori[95], s-au înfățișat cu tâlharii în Divan, totdeodată înfățișându-se și Vasile Moghică strejarul cel împușcat de tâlhari la casa ceaușului Ion Mățul ot Pietrari și citindu-se de iznoavă[96], în auzul tuturor[97] toate înscrisurile ce dovedesc vina celor vinuiți și paguba celor prădați, ceilalți toți vreo propunere n-au mai făcut, decât Vasile Moghică strejarul, au zis că lui nu i s-au plătit de către săteni acei lei una sută cincizeci ce s-au fost îndatorat prin cea dintâi hotărâre a acestui Divan, pentru cheltuielile sale, cerând a se face acum îndestulare, mărturisind în Divan și pomeniții vechili ai satului Pietrari că, cu adevărat, nu s-au plătit numitului strejar arătații lei, una sută cincizeci, ce s-au fost hotărât de către Divan.

Apoi, făcând Divanul băgare de seamă că prin hotărârea ce s-au fost dat de către acest Divan în leat 1838, pentru călcarea casei ceaușului Ion Mățul s-au fost găsit cu cale ca numitul ceauș să se despăgubească de banii ce au fost arătat atunci că i s-au luat și lui de către tâlhari, deodată cu banii satului de la cei adevărați tâlhari, când se vor dovedi, precum și de cheltuielile pricinuite, s-au propus atunci de către Divan numitului ceauș ca să încredințeze cu jurământ pentru suma banilor ce știe că i s-au luat atunci de către tâlhari și au dat răspuns că pentru orice lucru nu poate primi jurământ, mulțumindu-se mai bine a rămânea păgubaș de banii ce i s-au luat, înfățișând numai o foaie de cheltuielile pricinuite în cursul aceștii judecăți, în sumă de lei una mie treizeci și șase, făcând cerere a se despăgubi de aceste cheltuieli, dând în Divan și vechilet satul Pietrari o foaie de cheltuielile ce s-au pricinuit satului în cursul aceștii judecăți, în sumă de

94 Cei care aveau grijă de cutia satului.

95 Cu sensul de cei care se judecă. „Prigonire să zice judecata. Mă prigonesc – mă judec. Prigonitoare părți – cei ce se judecă". *Legiuirea Caragea…*, p. 154.

96 *De iznoavă* – din nou. Augustin SCRIBAN, *Dicționarul limbii românești…*, p. 668.

97 *tutulor* în text.

lei două mii două sute șaptezeci și trei; asemenea dând în Divan foaie de cheltuieli și preotul Popa Andrei ot Zmeurât, în sumă de lei nouă sute treizeci și șapte, cum și vechilii satului Zmioritul, în sumă de lei nouă sute optsprezece.

Deci, după descoperirile făcute prin toate cercetările ce s-au urmat, dintre mai sus numiții ludi șaisprezece, se dovedesc unii vinovați și alții bănuiți, după cum se arată mai jos, anume, însă:

1. Pătrul sin răzdiaconul Mihai Săceanul, vinovat după chiar a sa mărturisire și după arătarea celorlalți, numai la călcarea schitului Surpatele.

2. Dumitru Vladului, vinovat iarăși, după mărturisirea sa, la călcarea ceaușului Ion Mățul, la Nicolae Dogarul și la Schitul Surpatele.

3. Radu Bușul, asemenea vinovat și la ceaușul Ion Mățul și la Nicolae Dogarul și la schit, iar la călcarea lui Popa Andrei ot Zmeurât, numai bănuit, după arătarea lui Ion Bârlogeanul, dar însuși tăgăduiește, că n-au fost la acea călcare.

4. Grigorie Bușul, vinovat asemenea la călcarea ceaușului Ion Mățul și la schit, iar la călcarea popii Andrei, numai bănuit, după arătarea Bârlogeanului.

5. Ion Lăzăroiul, vinovat la călcarea casei lui Nicolae Dogarul și la schit, iar la călcarea Popii Andrei, iarăși numai bănuit, ca și Radu și Grigorie, cei de sus.

6. Polică, vinovat numai la călcarea schitului.

7. Dincă Cucul, asemenea vinovat, iarăși numai la călcarea schitului.

8. Gheorghe Manul, vinovat numai că pornise a se duce și el la călcarea schitului, dar n-au apucat a se duce, ci s-au întors acasă, din pricina acelor două femei, cu care s-au întâlnit pă drum, fiindu-i teamă a nu se afla de la dânsele, neîmpărtășindu-se nici din jafuri, din pricină că tâlharii s-au prins de loc până a nu apuca a se împărți între dânșii.

9. Ion Bârlogeanul, vinovat singur la călcarea preotului Popa Andrei ot Zmeurât, după chiar a sa mărturisire ce au făcut la cercetările din fața locului, la Ocârmuire și la D-lui Procurorul Judecătoriei. Apoi, văzând că toți cei arătați de dânsul de tovarăși la acea călcare să apară cu tăgăduiri, și-au întors și el arătarea la Judecătorie, precum și aici în Divan, tăgăduind că n-au fost, nici însuși la Manul, căci amândoi împreună plecaseră ca să se ducă la călcarea schitului, după vorba ce avuseseră mai dinainte cu tâlharii și s-au întors acasă din pricina acelor femei.

10. Ion sin Tănase Tutunarul, vinovat numai la călcarea ceaușului Ion Mățul.

11. Ilie Entea, vinovat la călcarea casei ceaușului Ion Mățul, pentru că, deși n-au fost în persoană la săvârșirea călcării, dar din îndemnul său au mers ceilalți de au săvârșit călcarea. Și apoi, însuși au luat și parte din banii jefuiți de la cea călcare, deopotrivă cu tâlharii.

12. Nuțul Lăzăroiu, vinovat numai la călcarea lui Nicolae Dogarul.

13. Ion Manul și

14. Mihai Alecsandrescu, nici însuși nu sânt mărturisiți nici de către vreunul din tâlharii arătați, ca să fi fost și ei la vreo călcare.

15. Ioniță Cârciumarul și

16. Diaconul Nicolae Iapă să cunosc numai bănuiți la călcarea Popei Andrei ot Zmeurât, după singura arătare a lui Ion Bârlogeanul, mărturisitul desăvârșitor al acelei călcări, iar însuși, tăgăduiește.

Drept aceea, potrivit cu învinovățirea fiecăruia și înclinarea ce au avut la săvârșirea călcărilor, Divanul hotărăște:

I.[98] Pentru pricina călcării preotului, popa Andrei ot Zmeurât, că după împrejurările descrise, dovedindu-se de săvârșitor al acestei călcări numai Ion Bârlogeanul, numai el singur să despăgubească din dreaptă averea sa pă lăcuitorii satului Zmeurât, de lei două mii trei sute ce să dovedește că au plătit preotului Popa Andrei pentru alți atâția ce i s-au fost luat de tâlharii ce l-au prădat, despăgubind tot numitul pe pomeniții lăcuitori și de cheltuielile pricinuite în cursul aceștii judecăți, care s-au ales de Divan, în sumă de lei patru sute, precum și pe preotul Popa Andrei de cheltuielile molitvei[99] sale, alese de Divan în sumă de lei trei sute. Și apoi să fie supus numitul Ion Bârlogeanul la pedeapsa legiuită de pravilă la partea 5 capitolul 2, art. 2-lea, unde zice: *Câți tâlhari să prind, să se omoare!*

II. Pentru călcarea casei ceaușului Ion Mățul ot Pietrari că iarăși, după împrejurările descrise, să mărturisesc de vinovați:

98 În text cifre arabe, înlocuite de noi cu cifre romane, pentru a nu se încurca cu numerele de mai sus.

99 Cu sensul de *Sfinției Sale*.

Dumitru Vladului

Radu Buțul

Grigorie Buțul și

Ion sin Tănase Tutunarul,

că adică ei câte patru au călcat casa ceaușului Ion Mâțul după vorba și înțelegerea ce au avut cu:

Gheorghe Manul și

Ilie Entea, care, deși la călcare nu au fost, dar însuși au mărturisit că parte din banii jefuiți au luat și ei deopotrivă cu cei patru, având cei patru săvârșitori ai călcării și arme cu dânșii, împușcând încă unul din ei pe Vasile Moghică, ce s-au aflat păzitor la casa ceaușului Ion Mâțul.

Prin urmare dar, câte șase aceștia care să cunosc deopotrivă vinovați întru săvârșirea arătatei călcări, să despăgubească pă lăcuitorii satului Pietrari de lei patru mii una sută patruzeci și șase ce să dovedește că i-au depus în cutie în locul celor ce i-au luat cei tâlhari la săvârșirea călcării, plătind tot câte șase numiți vinovați și cheltuielile pomeniților săteni, pricinuite în cursul acestei judecăți, care s-au ales de Divan, în sumă de lei una mie cât și cheltuielile ceaușului Ion Mâțul ce s-au ales iarăși de către Divan în sumă de lei cinci sute, precum și ale lui Vasile Moghică strejarul cel împușcat, lei una sută cincizeci, cheltuielile sale care fiind fost hotărâte de către acest Divan încă din leat 1838, a i le plăti sătenii până să vor dovedi tâlharii, să dovedește că încă până acum nu i-au plătit nimic acei bani. Și apoi câte șase numiți vinuiți tâlhari să fie supuși la aceeași osândă hotărâtă de *Pravilă* la partea 5, cap. 2, art. 2, ca și Ion Bârlogeanul […][100].

III. Pentru călcarea casei lui Nicolae Dogarul, că iarăși după împrejurările descrise, să mărturisesc de vinovați:

Dumitru Vladului

Radu Buțul

Nuțul Lăzăroiul și

Ion Lăzăroiul

asupra căreia călcări fiind toți înarmați au și împușcat pă un strejar, precum și pă Ion feciorul lui Nicolae Dogarul, care [se află][101] și acum sluțiți, pentru care să și îndatorează numiții patru vinuiți ca să plătească lui Nicolae Dogarul lei șaptezeci și doi, ce au mărturisit însuși ei că i-au luat într-o salbă, de treizeci și doi sfanți, precum și lei două sute douăzeci și opt cheltuielile alese de către Divan, din suma arătată de fiul său Ion, rănitul. Și apoi și Nuță Lăzăroiul cum și Ion Lăzăroiul să fie supuși la aceeași osândă trupească ca și ceilalți mai-sus pomeniți, după cum adică să hotărăște de pravilă, la partea 5, cap. 2, art. 2-lea . Și

IV. Pentru călcarea schitului Surpatele, că iarăși, după împrejurările descrise, să mărturisesc de vinovați:

– Pătru sin diaconul Mihai Soceanul

– Dumitru Vladului

– Grigorie Buțul

– Radu Buțul

– Ion Lăzăroiul

– Ion sin Grigorie Polică și

– Dincă Cucul, căci adică au călcat schitul Surpatele, că au căznit pă starița de acolo și pe celelalte două călugărițe, din care după o zacere de câteva zile, starița au și murit. Și că le-au jefuit de banii și lucrurile ce s-au găsit la ei, după prinderea lor și care s-au luat de Ocârmuire, după cum au mărturisit și Macsimila călugărița, vechila schitului, la înfățișarea ce au avut în Divan, pentru care câte șapte numiți vinuiți să îndatorează a plăti numai cheltuielile judecății și ale vindecării căznitelor călugărițe, care cheltuieli s-au ales de Divan, în sumă de lei cinci sute. Iar banii și lucrurile jefuite, fiindcă se arată că s-au împlinit de la numiții tâlhari și se află depozitarisite la Cinstita Ocârmuire a județului Vâlcea, le va primi schitul de acolo.

Și apoi să fie și:

– Pătru sin răzdiaconul Mihai Soceanul

– Ion sin Grigorie Policul și

– Dincă Cucul –supuși la aceeași osândă hotărâtă de pravilă pentru tâlhari, ca și ceilalți tovarăși ai lor, numiți mai sus.

Iar pentru Gheorghe Manul Anghelescul, ce să dovedește din chiar a sa mărturisire că și el au fost vorbit cu pomeniții șapte tâlhari ca să meargă împreună cu Ion Bârlădeanul la călcarea schitului și că au și plecat seara amândoi ca să se întâlnească cu ceilalți tâlhari, iar din întâmplare, întâlnindu-se prin pădure cu niște muieri au slobozit asupra-le un pistol, și pă urmă, fiindu-le teamă a nu se afla, s-au întors înapoi, la casele lor, neîmpărtășindu-se nici din jafuri, a căruia învinovățire fiind deopotrivă cu a celorlalți șapte săvâr-

100 Ilizibil, loc șters în text.

101 Loc pătat în text.

șitori ai călcării schitului, se supune și el la aceeași osândă trupească hotărâtă celorlalți, apărându-se numai de despăgubiri, de vreme ce nici însuși n-au luat parte din jafuri.

Iar pentru:

– Ioniță Cârciumarul

– Diaconul Nicolae Iapă

– Ion Manul și

– Mihai Alecsandrescu

Hotărăște Divanul ca, de vreme ce asupra lor nu să ivește o împrejurare de învinovățire, la niciuna din călcările ce s-au descris mai sus, să fie câte patru slobozi, pă chezășire, după articolul 12-lea din proiectul legiuit în pricini criminale și corecționale.

1840, februarie 27

[...][102] D. Prezident K. Niculeanu,

N. Presineanul

Grefier N. [...][103]

Astăzi, la douăzeci și șapte de februarie, anul 1840, citindu-se în auz hotărârea aceasta a cinstitului Divan, ni s-au făcut cunoscut și sorocul legiuit de șase zile pentru apelație.

– Pătru sin răzdiaconul Mihai Soceanul – sânt mulțumit

– Dumitru Vladul – asemenea mulțumit

– Radu Buțul – asemenea

– Grigorie Buțul – asemenea

– Ion Lăzăroiul – asemenea

– Ion Polică – asemenea

– Dincă Cucul – asemenea

– Gheorghe Manul – asemenea

– Ion Bârlogeanul – nu sânt mulțumit

– Ion sin Tănase Tutunarul – asemenea

– Ilie Entea – asemenea

– Nuțul Lăzăroiul – sânt mulțumit

– Ion Manul – asemenea

– Mihai Alecsandrescu – asemenea

– Ioniță Cârciumarul – asemenea

– Diaconul Nicolae Iapă – asemena

– Pitarul Băluță Băcănoiu, vechilul din partea schitului Surpatele, sunt mulțumit

– Popa Andrei, asemenea mulțumit

– Ceaușul Ion Mâțul, asemenea

– Diaconul Gheorghe Mozoacă <și> Vladul sin Dima Mănescul – vechili din partea satului Zmeurât, sântem mulțumiți

– Andrei Coman, Gheorghe sin Grigorie Stroescul, Pavel sin Costandin Mereș, Ion sin Grigorie Popea, vechili din partea satului Pietrari, sântem mulțumiți

– Ion sin Nicolae Dogarul, sânt mulțumit

Vistierul Ioan, avocatul Divanului, martor

Pentru copie, întocmai, M. Mihăescu[104]

Logofeția Mare a Dreptății – Adeverează Logofeția că această copie este întocmai după copia de hotărâre a Cinstitului Divan Criminal din Craiova. 1841, februarie.

Director A. Racoviță

Șeful Mesei N. Brătian[105]

ANEXA 3

DJAN Vâlcea, Tribunalul Vâlcea, 636/1839, f. 159 r-v.

Noi, Alexandru Dimitrie Ghica, voievod

cu mila lui Dumnezeu, domn a toată Țara Rumânească,

Departamentului Dreptății,

Asupra pricinii de judecată criminalicească a arestaților: Pătru sin diaconul Mihai Soceanu i Dumitru Vladului, Radu Buțul i Grigore Buțul ot Șerbănești i Ion Lăzăroiul ot Cernele, Ion Polică ot Pietrari, Dincă Cucul ot Păușești, Gheorghe Manu, Ion Bârlogeanul ot Pietrari, Ion sin Tănase Tutunarul ot Șerbănești și Ilie Entea ot Pietrarii de Sus și Niță Lăzăroiu ot Cernele, toți din județul Vâlcea, pentru tâlhărește călcări și jafuiri, ce înarmați, prin casne și răniri, prin împușcări au săvârșit, când unii, când alții, precum se întocmea ei în cete, însă:

1. Asupra preotului Andrei, de la satul Zmeurât, pe care l-a despăgubit consătenii săi, cu lei două mii trei sute; pentru alți atâția ce se jefuise de către Ion Bârlogeanul, unul din sus-ziși tâlhari, care n-au vrut a mărturisi pe cei ce au fost împreună cu dânsul la acea călcare.

102 Ilizibil.

103 Ilizibil.

104 Lecțiune probabilă.

105 Lecțiune probabilă.

2. Patru dintr-înșii asupra casei[106] ceaușului Ion Mățul din satul Pietrari, când au rănit prin împușcare, unul din tâlhari, pe un Vasile Moghimă, ce se afla paznic casei ceaușului, de la a cărui casă au luat tâlharii cutiile cu banii satului, din care au împărtășit și pă Gheorghe Manul și Ilie Entea, care la călcare n-au fost și pentru care <bani> s-au îndatorat sătenii de au depus la loc în cutii lei patru mii o sută patruzeci și șase, în locul acelor bani ce i-au luat tâlharii, la săvârșirea călcării.

3. Patru dintr-înșii asupra lui Nicolae Dogarul din satul Mănăilești, jefuindu-i soția cu o salbă de treizeci și doi sfanți, asupra căria au rănit prin împușcare pe Ion, feciorul lui Nicolae Dogarul și pe un strejar, care și acum se află slutiți și

4. Șapte dintr-înșii asupra schitului Surpatele, unde căznind pe stariță și alte două călugărițe, din care starița, după o zacere de vreo câteva zile a și murit, jefuind schitul cu bani și lucruri, care găsindu-le asupra-le, după prinderea lor, s-a luat de Ocârmuirea Vâlcii, la care se află în păstrare.

Văzând hotărârea Înaltului Divan, secția I, din 7 septembrie al anului încetat <1840>, cu No. 37, prin care osândește la moarte pă zece dintr-înșii, anume: Pătru Diaconul Mihai, Dumitru Vladului, Radu Buțul, Grigorie Buțul, Ion Lăzăroiul, Ion Polică, Dincă Cucul, Ion Bârlogeanul, Ion sin Tănase și Nuțu Lăzăroiul, după art. al 2-lea de la cap. 2, partea 5 din pravilă, iar pă ceilalți doi, Gheorghe Manul și Ilie Entea îi osândește a să trimite la ocnă pă ani cinci, ca pă niște gasde de tâlhari, de vreme ce ei numai înțelegere au avut cu acei patru ce au călcat casa ceaușului și s-au împărtășit de jafuri, dar n-au mers și ei împreună la călcare. Și din averea tuturor să se despăgubească atât satele Zmiuritu și Pietrari, de banii ce au plătit pentru dânșii și de cheltuielile lor, cât și prădați i răniți, după coprinderea hotărârii Divanului Criminalicesc din Craiova. Iar pă Ion Manu ot Pietrarii de Jos i Mihai Alecsandrescu ot Cernele i Ioniță Cojocaru ot Bojogeni și Diaconul Nicolae Iapă ot Olteni, bănuiți de încălcați cu unii din numiți tâlhari, la unele din sus zisele călcări, îi apără pentru că nu s-a făcut vreo dovadă de învinovățire asupră-leț

Văzând raportul acelui Departament cu No. 8292 din 2 noiembrie anul încetat <1840>,

Luând în băgare de seamă că această hotărâre a arătatei secții a Înaltului Divan este iscălită de [...][107], pravilnică și îndeplinită cu legiuitele forme,

Având în vedere art. 8 din Legiuirea pentru Divanurile Judecătorești, Înaltul Divan și Înalta Curte de Revizie și art. 298 din Regulamentul Organic,

Domnia mea, pă temeiul dispozițiilor pomenitelor <legi> întărim mai sus-zisa hotărâre a Înaltului Divan, cu schimbarea osândei de moarte a pomeniților zece vinovați, în trimitere la ocnă pe toată viața.

Dumnealui, Șeful Departamentului Dreptății, va aduce la îndeplinire această a noastră poruncă.

Urmează iscălitura Măriei Sale lui Vodă; No. 98,

1841 februarie 3.

Iscălit: Marele Logofăt al Dreptății, Barbu Știrbei;

Întocmai Nae Brătianu

Logofeția Mare a Dreptății – Adeverează Logofeția că această copie este întocmai după original 1841, februarie 13.

Iscălit: Director A. Racoviță; Șeful Mesei N. Brătianu;

Pentru întocmai copie [...][108].

106 Precedat de *lui Nicolae*, șters.

107 Ilizibil.

108 Ilizibil.